

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Валентин Павлов Петрусенко, Катедра „История и археология” към
Философско-исторически факултет на ПУ „Паисий Хилендарски”
относно материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност ‘професор’
в Софийски университет „Св. Климент Охридски“
в област на висшето образование 2. *Хуманитарни науки, професионално направление*
2.2. *История и археология (Нова и най-нова обща история)*

В конкурса за професор по област на висшето образование 2.2. *История и археология (съвременна история)*, обявен от Софийския университет „Св. Климент Охридски” в бр.81 на „Държавен вестник” на 14 октомври 2016 г., като кандидат участва доц. д-р Костадин Иванов Грозев от Катедра „Нова и съвременна история” в Историческия факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски”.

1. Общо представяне на процедурата и кандидата.

За участие в за професор по 2. *Хуманитарни науки, професионално направление 2.2. История и археология (Нова и най-нова обща история)*, за нуждите на Катедра „Нова и съвременна история” в Историческия факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски” е подал документи като единствен кандидат доц. д-р Костадин Иванов Грозев от Катедра „Нова и съвременна история” в Историческия факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски”.

Представеният от доц. д-р Костадин Грозев комплект от материали е в пълно съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на СУ и включва всички изискуеми документи.

Кандидатът доц. д-р Костадин Иванов Грозев е приложил общо 37 научни труда, от тях един лекционен курс (на англ.език), 3 монографии в съавторство, 14 научни и документални сборника (като част от редакционните екипи), 16 статии и глави от монографии и 3 учебни помагала. Шест от статиите са издадени в чужбина, а по-голямата част от публикациите са резултат от работа в архивите и представляват въвеждане в научен оборот на неизползвани досега архивни документи, друга част от публикациите са плод на различни научни международни проекти.

2. Обща характеристика на дейността на кандидата.

Доц. д-р Костадин Иванов Грозев е завършил история в Историческия факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски“ през 1985 г. със специализация в областта на съвременната обща история. Редовен докторант към Катедра „Нова и съвременна история“ той задълбочава научните си интереси в областта историята на САЩ през ХХ век и през 1990 г. получава научното звание доктор по история от ВАК с дисертация на тема „Демократическата партия и движението за реформи в политическата система на САЩ (1969-1972)“. През 2007 г. успешно защитава хабилитация по съвременна история с присъдено от ВАК научно звание доцент.

Работната си биография започва през 1989 г. като инспектор към деканата на Историческия факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски“, от 1990 г. е старши асистент по съвременна обща история, а от 1993 г. главен асистент. От ноември 2015 г. е ръководител на Катедра „Нова и съвременна история“.

Чете курсове по съвременна обща история, по международни отношения и по политическо и социалноикономическо развитие на САЩ през ХХ в. към различни бакалавърски програми в Исторически факултет (за специалности „История“, „Архивистика“, „Етнология“, „Минало и съвремие на Югоизточна Европа“), както и в други факултети на Софийски университет – ФКНФ, ФМЖК, Юридически и Философски, в специалностите „Политология“, „Международни отношения“, „Международна журналистика“, „Европеистика“, както и в различни магистърски програми в гореизброените факултети.

Доц. д-р Костадин Иванов Грозев има редица специализации в чужбина – два пъти във Великобритания (университетите Оксфорд и Хъл), и два пъти е Фулбрайтов лектор във САЩ, в Уезлийн уивърсити, Мидълтаун, Кънектикът и в Университета на Тексас в Остин. Изнасял е лекции по различни програми в Будапеща, Талин, Харвард, както и като лектор по обмен ЕРАЗЪМ в Белгия и Португалия. Инициатор и пряк участник в много научни инициативи, в провеждането на летни училища с финансиране от „Отворено общество“ в Пловдив и Пампорово, както и летните училища по Фулбрайт, където изнася лекции на английски език и се ангажира в поканването и представянето на чуждестранните гост-лектори. Важна част от дейността на доц. Костадин Грозев през последните години и свързана със създадения Университетски хуманитарен комплекс „Алма матер“, който на базата на сътрудничеството между различни факултети от Софийски университет е организатор на различни конференции и други научни форуми. Освен това доц. д-р Костадин Иванов Грозев е добре познат и по редовните си участия в редица масмедии като коментатор на важни исторически събития и като признат специалист по съвременна американска история. Не бива да се подценява и приносът на кандидата в разработването на учебни помагала, особено курса по съвременна история като Учебник за задължителна и профилирана подготовка

(в три издания), с допълнения към него учебна тетрадка и книга за учителя в История и цивилизация. 10. клас – съвременност.

2. Научна дейност и приноси на кандидата.

Както се вижда от обширния списък на научните публикации на кандидата, всички те издадени след неговата хабилитация, изследователските му интереси вървят в няколко посоки. Едната линия на проучванията продължава основната му специализация в областта на историята на САЩ през XX век във всичките аспекти на тази многопластова тема. Безспорно, САЩ е бил и ще остава важен фактор в световната икономика и политика, и поради това имаме несекващ интерес към тази тематика, нещо повече, много е важна експертната оценка и това повишава обществената значимост на публикациите на доц. д-р Костадин Иванов Грозев, както и повишения публичен интерес към изявите му в масмедииите.

Редом с това, през изминалите десетина години доц. д-р Костадин Грозев се е ангажирал с най-съществената част от изследванията в съвременната история, а именно работата в архивите, и по-точно в изследователския прочит на новоразкритите архивни фондове и привличането на документални извори от чуждестранни архиви. Свързано с това е развитието на другата област на научните дирения на доц. д-р Костадин Грозев, посветени на изучаването на многобройните аспекти на епохата на Студената война. В тази насока е активната му работа, посветена на военната история от горепосочения период, работа с международни колективи и академични институции, а заедно с това имаме редица интересни доклади, изнесени на международни форуми, както и организирането на такива конференции в България. И понеже тематиката на Студената война практически е неизчерпаема, съществен принос имат издадените с негово активно участие документални сборници, посветени на различни аспекти на обществения живот в Източна Европа и в България. Нещо повече, тези сборници представят и популяризират дейността на т.нар. „Комисия по досиетата” (КРДОПБГДСРСБНА). Озаглавени са като поредица „Из архивите на ДС“ и представляват по няколко тома от следните теми: „Държавна сигурност и еврейската общност в България”, „ДС и спортът, Олимпийското движение; Ведомствен, масов и елитен спорт” и „Международният тероризъм в досиетата на Държавна сигурност”.

Сред внушаващата научна продукция на кандидата в конкурса за академичната длъжност ‘професор’ най-силно се откроява авторската монография „*The Cold War and its Bulgarian Dimensions in Several Case Studies (An Interdisciplinary M.A. lecture course)*, Sofia, 2016, Sofia University Press, 200 p.”. Тя сама по себе си е едно интересно съчетаване на научно изследване с приложен дидактичен характер, т.е. изцяло обърнато към нуждите на образователния процес, каквато е и същината на академичната длъжност ‘професор’, при това на изискан английски език и поради това достъпно и за чуждестранния читател. Освен че е тясно свързана с другите изследователски области на кандидата, за които стана дума по-горе, авторът на тази монография удачно е съчетал различни методики за по-адекватното възприемане на феномена Студена война от

съвременното поколение, за което логично, това е една отдалечена и неразбираема епоха.

В това отношение очевидна заслуга на автора е, че в издирването на документалната база на съчинението и работата в архивите са били привлечени седем студента, по проект на Европейския социален фонд и организирането на студентски практики. По този начин младите хора са получили уникалната възможност да прочетат историята (или по-точно историите) от първоизточника, и са могли да преосмислят драмата на Студената война на фона на смяната на поколенията, а също и да се докоснат до кухнята на историческия анализ при налагането на стандартите за обективна оценка на издирените фактологически доказателства.

Самата монография има оригинален характер и специфична структура. Тя се базира върху т.нар. исторически и политологически казуси, представени в три групи (или цикъла) – още в самото въведение от методологична гледна точка разглежданият период е показан като „близката история“ за тогавашното съвременното поколение историци и отгук са потърсени паралели с общественото и историографското осмисляне на нашето „близкото минало“. Тъй като имам честта да съм се изучил с кандидата на същите студентски скамейки в периода на последния апогей на Студената война, мога единствено да адмиравам сполучливия историографски прочит на това „близкото минало“, тъй като сме имали щастието да попием идеите на плеядата изтъкнати български историци, а и щастието да живеем в такова драматично време. Приносът на тази част на изследването е още по-важна, защото сполучливо предава духа на времето и значението на личностите и идеите на чужди читатели, които няма как да разберат спецификата на интелектуалното общество във времето на късния социализъм.

Другите две групи теми са застъпени съответно във втората и третата глави и имат повече приложен характер чрез разказването на персонализирани истории да покажат личната драма на исторически личности, попаднали в идеологическия водоъртеж и едно смутно време. По презумпция третата тема (или цикъл на повествованието) би трябвало да бъде едно синтезирано повествование за конкретните измерения на намесата на репресивния апарат от епохата на социализма (Държавна сигурност) в различни сфери на частния и публичен живот репресиите както срещу инакомислещите през времето на ранния тоталитаризъм (било то протестантски пастори или български интелектуалци), инфилтрирането на различни звена на ДС в сферата на спорта, или външното разузнаване в региона на Близкия Изток, както и личните драми на позабравените български личности от съвременниците тогава и сега, като Георги Андрейчин. Двете последни подглави се занимават с други важни исторически и политически казуса, също така базирани върху солидния документален материал на разсекретените архивни фондове на Държавна сигурност – тук се засяга скритата дипломация за иницирането на Хелзинския процес и специфичната роля, изиграна в него от тогавашното българско партийно и държавно ръководство. Също така интересна е и последната подглава, базирана върху анализа на секретните документи на партийната върхушка относно протестното движение на профсъюза „Солидарност“ в Полша, реакциите спрямо установяването на военния режим и по-

нататъшното катализиране на разпада на системата за контрол и сигурност в рамките на партньорството на Варшавския договор. По същество, тук личи замисъла на автора чрез тези документални свидетелства да се стигне до ключевата роля на последвалите събития от 1989 г., разпадането на социалистическия блок и края на Студената война.

Както подчертах в анализа си на основното съчинение на кандидата, то има високи постижения, а именно съчетаването на научна монография със специално изготвен англоезичен курс за обучение на Студената война през призмата на източноевропейците (и по-конкретно България) – изцяло оригинална творба, базирана върху специално издирени и нови архивни данни и представена като личностно ориентирана биографична история на конкретни хора, - всичко това е много ново по дух, и новаторско като цялостно историческо изследване. Но заедно с това бих отправил към автора и някои препоръки, при което без съмнение зачитам оригиналната му идея. Струва ми се, че лекционния курс би спечелил повече от по-доброто структуриране на темите и подглавите като тематична и смислова последователност. Макар и от друга страна, сам по себе си един лекционен курс би трябвало да има по-гъвкава и универсална структура.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Документите и материалите, представени от доц. д-р Костадин Иванов Грозев, отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника на Софийски университет „Св. Климент Охридски“.

Кандидатът в конкурса е представил достатъчен брой научни трудове, след хабилитационната му процедура през 2007 г. В работите си авторът има оригинални научни и приложни приноси. Теоретичните му разработки имат практическа приложимост, като част от тях са пряко ориентирани към учебната работа. Научната и преподавателската квалификация на доц. д-р Костадин Иванов Грозев е несъмнена. Постигнатите от Костадин Грозев резултати в учебната и научно-изследователската дейност, напълно съответстват на специфичните условия на Историческия факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски“, приети във връзка с Правилника на СУ за прилагане на ЗРАСРБ.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, и анализа на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни и научно-приложни приноси, имам основания с пълна убеденост да дам своята положителна оценка и да предложа на уважаемото Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на Историческия факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски“ за избор на доц. д-р Костадин Иванов Грозев за заемане на академичната длъжност ‘професор’ в Софийски университет „Св. Климент Охридски“ по областта на

висшето образование 2. Хуманитерни науки, професионално направление 2.2. История и археология (специалност Нова и най-нова обща история)

13.02.2017

Изготвил становището:

(доц. д-р Валентин Петрусенко)